

ФІНАНСОВИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ МІЖНАРОДНИХ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЄКТІВ В КОНТЕКСТІ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА ФІНАНСОВИХ РИНКІВ

ВЕРБІЦЬКА Інеса¹, КОСТИК Євгеній²

¹ Чортківський навчально-науковий інститут підприємництва і бізнесу, Західноукраїнський національний університет

<https://orcid.org/0000-0003-4632-859X>

² Університет Григорія Сковороди в Переяславі

<https://orcid.org/0000-0003-1613-2422>

У статті досліджено поняття фінансового менеджменту як ключового інструмента забезпечення ефективності міжнародних інвестиційних проєктів у контексті глобалізаційних процесів міжнародної економіки та фінансових ринків. Визначено, що глобалізація економіки призводить до зростання інтеграції національних ринків та активізації міжнародних потоків капіталу. З'ясовано, що фінансовий менеджмент має враховувати глобальні потоки прямих іноземних інвестицій, що є індикаторами економічної стабільності та структурних змін на світових ринках. Проаналізовано глобальні показники прибутковості прямих іноземних інвестицій, що є важливими для оцінки ефективності міжнародних інвестиційних проєктів. З'ясовано, що фінансовий менеджмент в Україні, як країні, що значною мірою залежить від зовнішніх інвестицій, потребує оптимізації для зменшення ризиків відпливу капіталу та підвищення інвестиційної привабливості.

Ключові слова: фінансовий менеджмент, міжнародні інвестиційні проєкти, глобалізація, фінансові ринки, прямі іноземні інвестиції, капітал, ризики, інвестиційна привабливість.

<https://doi.org/10.31891/mdes/2025-15-9>

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

У сучасних умовах глобалізації фінансових ринків та економічних процесів питання ефективного фінансового менеджменту міжнародних інвестиційних проєктів набуває особливої актуальності. Зростаюча інтеграція національних економік, фінансова лібералізація та інноваційні зміни у фінансових технологіях створюють як нові можливості, так і виклики для управління інвестиційними потоками. Важливим аспектом у цьому контексті є забезпечення фінансової стійкості та мінімізація ризиків через застосування сучасних методів фінансового менеджменту. Формування ефективних механізмів фінансового управління міжнародними інвестиціями сприяє підвищенню конкурентоспроможності підприємств та економічному зростанню приймаючих країн. Тому фінансовий менеджмент виступає стратегічним інструментом оптимізації міжнародної інвестиційної діяльності в умовах глобалізації.

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про зростаючу роль фінансового менеджменту в умовах глобалізації, що визначає основні тенденції розвитку міжнародних фінансових ринків. Так, Н. Алексантрова та Н. Драб наголошують, що сучасний міжнародний фінансовий ринок характеризується глобалізацією світових фінансів, посиленням інтеграції національних ринків капіталу та грошей, що стало наслідком інтернаціоналізації, інформаційної революції та лібералізації фінансових відносин. Науковці розглядають сучасний фінансовий ринок як «глобальну фінансову архітектуру», що формується через взаємопов'язаність національних ринків, зменшення бар'єрів між внутрішніми та міжнародними фінансовими структурами, що сприяє вільному руху капіталу між різними секторами світової фінансової системи [1]. Розширюючи цю думку, О. Гетманець, Д. Коробцова та Ю. Єжелей зазначають, що одним із ключових проявів глобалізації світової економіки є формування глобального фінансового ринку, в якому визначальну роль відіграють транснаціональні корпорації. Цей процес, що відбувається через механізми фінансової та валютної лібералізації, висуває нові вимоги до регулювання економіки та фінансового сектору державами. На думку вчених, фінансова глобалізація є новим етапом розвитку міжнародного руху капіталу, що пов'язаний не лише із зростанням обсягів операцій на фінансових ринках, а й із посиленням взаємозв'язків між їхніми основними сегментами. Це призводить до розмивання меж між різними секторами світового фінансового ринку та посилення зв'язків між фінансовими ринками різних країн, що підвищує ризик поширення кризових явищ з одного ринку на інші [2]. Доповнюючи дослідження попередніх науковців, А. Шлапак підкреслює, що фінансова глобалізація сприяє ефективному розподілу капітальних ресурсів у світовій економіці, перетворенню заощаджень у капітал та формуванню балансу між

глобальним попитом і пропозицією капіталу [3, с. 60]. Зі свого боку, Н. Волченко зазначає, що глобалізація інвестиційних процесів відкриває значні можливості для країн із перехідною економікою, сприяючи їхньому сталому розвитку. Високі темпи економічного зростання в цих країнах значною мірою пояснюються високим рівнем інтеграції у глобальні інвестиційні процеси, що підтверджує роль фінансової глобалізації як важливого чинника економічного зростання [4]. У цьому контексті, Н. Розумович та Т. Перцович підкреслюють, що розвиток міжнародного фінансового менеджменту передбачає кілька етапів взаємодії підприємств із інституційним середовищем: інституційне ухилення, адаптацію до змін та синергетичну еволюцію фінансових механізмів у міжнародній економіці. Ці процеси свідчать про необхідність стратегічного управління фінансовими ресурсами та підкреслюють значення адаптації фінансових механізмів до глобальних викликів [5, с. 417].

Дослідження зазначених вчених підкреслюють, що фінансова глобалізація визначає сучасний розвиток міжнародних фінансових ринків, сприяючи інтеграції національних економік, посиленню руху капіталу, впровадженню інноваційних фінансових технологій і створюючи водночас нові виклики для регулювання та стабільності фінансових систем, особливо в країнах із перехідною економікою. Однак недостатньо розкритими залишаються питання фінансового менеджменту як інструменту забезпечення ефективності міжнародних інвестиційних проєктів у контексті глобалізаційних процесів міжнародної економіки та фінансових ринків.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Мета статті полягає у дослідженні фінансового менеджменту як інструменту забезпечення ефективності міжнародних інвестиційних проєктів у контексті глобалізаційних процесів міжнародної економіки та фінансових ринків.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

У сучасній економіці глобалізація суттєво впливає на фінансові процеси, зумовлюючи зростаючу інтеграцію національних ринків та інтенсифікацію міжнародного руху капіталу. Це створює як нові можливості, так і додаткові виклики для інвесторів, які прагнуть реалізувати ефективні інвестиційні стратегії в умовах нестабільного середовища. Важливу роль у цьому відіграє фінансовий менеджмент, що формує засади раціонального розподілу ресурсів та управління ризиками в міжнародних проєктах. Аналіз його інструментів та підходів дозволяє визначити оптимальні механізми підвищення ефективності інвестицій у контексті динамічних змін світової економіки.

Ураховуючи вищезазначене, важливо підкреслити, що глобальні потоки прямих іноземних інвестицій є не тільки показником фінансової стабільності, а й індикатором зміни пріоритетів та структурних трансформацій на світових ринках. Тому ефективний фінансовий менеджмент має враховувати ці тенденції, адже вони безпосередньо впливають на вибір інвестиційних проєктів, рівень ризиків і потенціал їх доходності. Оцінка впливу цих потоків на економічне середовище дозволяє розробити більш точні фінансові стратегії та мінімізувати непередбачувані наслідки в умовах глобальної конкуренції. Це, зі свого боку, сприяє формуванню більш стійких і прибуткових міжнародних інвестиційних проєктів.

Аналіз таблиці 1 показує значні коливання в обсягах прямих іноземних інвестицій у глобальному контексті за період з 2019 по 2023 рік. Загальний обсяг світових потоків прямих іноземних інвестицій знизився з 1707830 млн дол. США у 2019 році до 961983 млн дол. США у 2020 році, що є наслідком глобальної економічної кризи, спричиненої пандемією COVID-19. Після цього спостерігалось поступове відновлення інвестицій: у 2021 році обсяг прямих іноземних інвестицій зріс до 1478137 млн дол. США, але не досягнув рівня 2019 року. У 2022 році цей показник знову знизився до 1294738 млн дол. США, а у 2023 році досягнув 1331813 млн дол. США, що свідчить про певну стабілізацію після глобальних кризових явищ. Розвинені економіки залишаються основними отримувачами інвестицій, зокрема у 2021 році їх обсяг становив 880894 млн дол. США, хоча у 2020 році цей показник знизився до 646522 млн дол. США через пандемію. Країни, що розвиваються, зберігають стабільність інвестицій, але з помітними коливаннями, зокрема обсяг прямих іноземних інвестицій у 2020 році впав до 315461 млн дол. США, а у 2023 році зріс до 464397 млн дол. США. Найменш розвинені країни отримали лише 22572 млн дол. США прямих іноземних інвестицій у 2019 році, що є мінімальним показником у порівнянні з іншими групами країн, однак у 2023 році обсяг прямих іноземних інвестицій в цих країнах зріс до 31299 млн дол. США, що свідчить про покращення інвестиційного клімату в цій категорії країн.

Таблиця 1

Глобальні потоки прямих іноземних інвестицій, млн дол. США

Потоки прямих іноземних інвестицій /Роки	2019	2020	2021	2022	2023
Світ	1707830	961983	1478137	1294738	1331813
Країни з розвинутою економікою	998716	646522	880894	916418	867417
Країни, що розвиваються	709114	315461	597243	378320	464397
Найменш розвинені країни	22572	22965	26397	22043	31299

Джерело: складено на основі [6].

Зважаючи на динаміку світових потоків прямих іноземних інвестицій, важливо звернути увагу на ситуацію в Україні, оскільки її економіка значною мірою залежить від зовнішніх інвестиційних впливів. За результатами аналізу рис. 1, у 2021 році прямі іноземні інвестиції в Україну склали 6687 млн дол. США, що є значним показником, але при цьому спостерігається відтік інвестицій з країни (-198 млн дол. США). У 2022 році відбулося зниження припливу інвестицій в Україну до 1152 млн дол. США, при цьому показник прямих іноземних інвестицій з України досягнув позитивного значення (529 млн дол. США), що свідчить про складність економічної ситуації, зокрема через військову агресію. У 2023 році обсяг іноземних інвестицій в Україну зріс до 4247 млн дол. США, що є значним відновленням після попереднього спаду, однак потік інвестицій з України залишається мінімальним (42 млн дол. США), що є ознакою збереження певних економічних ризиків. У 2024 році спостерігається ще одне зниження прямих іноземних інвестицій в Україну до 3116 млн дол. США, знову ж таки при від'ємному значенні прямих іноземних інвестицій з України (-111 млн дол. США), що вказує на потребу в удосконаленні фінансового менеджменту для зменшення ризиків відтоку капіталу і покращення інвестиційної привабливості країни. Ці дані підкреслюють актуальність розробки ефективних стратегій для оптимізації притоку прямих іноземних інвестицій та стимулювання зростання економіки в умовах глобалізаційних процесів.

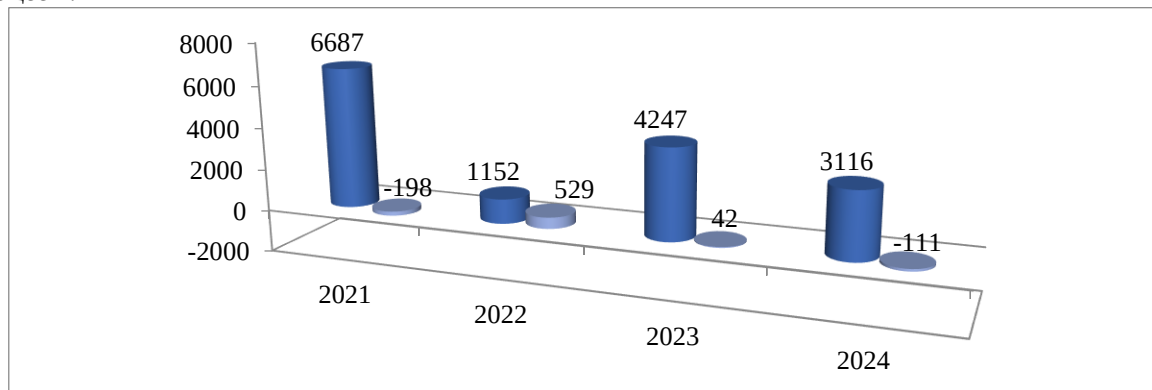

Рис. 1. Прямі іноземні інвестиції в Україні, млн дол. США

Джерело: складено на основі [7]

У контексті розкриття мети дослідження, важливою є також оцінка глобальних показників прибутковості прямих іноземних інвестицій, оскільки ці показники безпосередньо впливають на ефективність інвестиційних проєктів і можуть стати критерієм для розробки інструментів фінансового менеджменту. Оцінка прибутковості дозволяє не тільки виміряти економічний ефект від інвестування, але й дає можливість адаптувати стратегії управління фінансами та інвестиціями в умовах змінної економічної ситуації. Так, у 2019 році показник прибутковості становив 6,5%, що відображало стабільність та позитивну економічну ситуацію на міжнародних фінансових ринках. У 2020 році, попри глобальну економічну рецесію, викликану пандемією COVID-19, прибутковість прямих іноземних інвестицій зросла до 6,8%, що свідчить про певну адаптацію інвесторів до кризових умов та успішне управління ризиками (рис. 2). Однак з 2021 року прибутковість знову підвищилась до 8,2%, відображаючи стабільніші економічні умови, хоча у 2022 році цей рівень залишався таким самим. У 2023 році відзначено зниження прибутковості до 6%, що пов'язано з впливом нових геополітичних та економічних викликів, зокрема інфляційних процесів, змінами на фінансових ринках та іншими чинниками, що скорочують ефективність інвестицій. Загалом, ці

показники підтверджують важливість фінансового менеджменту як інструменту для максимізації прибутковості інвестицій та зменшення впливу зовнішніх ризиків на ефективність міжнародних проєктів.

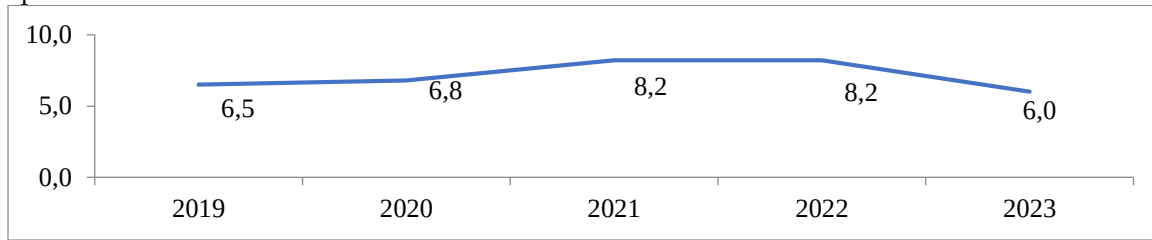

Рис. 2. Глобальні показники прибутковості прямих іноземних інвестицій, %

Джерело: складено на основі [8].

Аналіз глобальних показників прибутковості прямих іноземних інвестицій дозволяє виявити загальні тенденції на міжнародних фінансових ринках, що, зі свого боку, підкреслює важливість вивчення динаміки міжнародної інвестиційної позиції України. Зокрема, зміни в прибутковості інвестицій на глобальному рівні можуть мати прямий вплив на стратегії залучення інвестицій в Україні та ефективність її участі в міжнародних економічних процесах. Тому детальне вивчення динаміки міжнародної інвестиційної позиції країни дозволяє не лише оцінити поточний стан інвестиційного середовища, але й окреслити перспективи для подальшого розвитку та інтеграції України в глобальні економічні структури.

Аналіз динаміки міжнародної інвестиційної позиції України за 2019–2023 роки демонструє, що чиста міжнародна інвестиційна позиція України значно покращилась, зменшуючись з -27727 млн дол. США у 2019 році до -11493 млн дол. США у 2023 році, що свідчить про позитивну динаміку у скороченні дефіциту зовнішнього інвестиційного балансу (таблиця 2).

Таблиця 2

Динаміка міжнародної інвестиційної позиції України, млн дол. США

Показник/Роки	2019	2020	2021	2022	2023
Чиста міжнародна інвестиційна позиція	-27727	-21903	-26194	-2806	-11493
Активи	140853	149762	159099	168174	193710
Пасиви	168580	171665	185293	170980	205203

Джерело: складено на основі [9].

Активи України відзначаються сталим зростанням: з 140853 млн. дол. США у 2019 році до 193710 млн дол. США у 2023 році, що вказує на поступове залучення інвестицій в економіку, зокрема в фінансові та інвестиційні активи. Водночас пасиви зросли з 168580 млн дол. США у 2019 році до 205203 млн дол. США у 2023 році, що свідчить про збільшення зовнішніх зобов'язань та фінансових зобов'язань перед іноземними інвесторами. Отже, зазначимо, що ці зміни в динаміці міжнародної інвестиційної позиції України вказують на поступовий, хоча й нерівномірний процес інтеграції в глобальні фінансові потоки та вказують на необхідність глибшого аналізу в контексті розробки ефективних стратегій фінансового менеджменту та оптимізації міжнародних інвестиційних проєктів.

Підсумовуючи, доцільно констатувати, що фінансовий менеджмент є ключовим інструментом для забезпечення ефективності міжнародних інвестиційних проєктів в умовах глобалізаційних процесів міжнародної економіки та фінансових ринків. Він допомагає адаптувати стратегії до динамічних змін на світових ринках, що спричиняються економічними та політичними кризами, такими як російсько-українська війна. У цьому контексті, важливим є розробка гнучких фінансових стратегій, які можуть забезпечити стабільність і прибутковість навіть в умовах нестабільної геополітичної ситуації. Крім того, важливим аспектом фінансового менеджменту є оптимальний розподіл ресурсів і управління ризиками, що дозволяє забезпечити стабільність і прибутковість інвестицій у таких умовах. Глобалізація фінансових ринків впливає на структуру прямих іноземних інвестицій, що є важливим показником економічної стабільності та рівня розвитку різних країн. Розвинені економіки, зокрема, залишаються основними отримувачами прямих іноземних інвестицій, але також спостерігається зростання інвестицій в країнах, що розвиваються. Сучасні тенденції на фінансових ринках вимагають від фінансових менеджерів гнучкості у прийнятті рішень, здатності передбачати економічні коливання та ефективно використовувати фінансові інструменти для мінімізації ризиків. Зокрема, значення отриманих

прямих іноземних інвестицій має тісний зв'язок зі стратегічним плануванням національних економік, зокрема в Україні. Інвестори повинні враховувати глобальні тренди, що впливають на прибутковість інвестицій, адже зміни на міжнародних фінансових ринках мають прямий вплив на економічну ситуацію в країнах-одержувачах капіталу. Крім того, показники прибутковості прямих іноземних інвестицій допомагають виявити ефективність фінансових стратегій та адаптувати їх до нових реалій глобалізованої економіки. У цьому контексті фінансовий менеджмент стає важливим інструментом для забезпечення стабільності інвестиційних потоків та підвищення їх прибутковості.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Таким чином, відзначимо, що глобалізація значно впливає на фінансові процеси, що призводить до інтеграції національних ринків і посилення міжнародного руху капіталу. Це створює нові можливості для інвесторів, проте також ускладнює ситуацію через нестабільність світової економіки. При цьому фінансовий менеджмент відіграє ключову роль у розподілі ресурсів та управлінні ризиками, що дозволяє ефективно реалізувати інвестиційні стратегії. Тому аналіз глобальних потоків прямих іноземних інвестицій допомагає адаптувати фінансові стратегії до змін на міжнародних ринках і мінімізувати ризики. Зокрема, виявлено, що в Україні важливо вдосконалити фінансові механізми для залучення інвестицій і підвищення економічної стабільності в умовах глобалізації.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Александрова Н., Драб Н. Стан та тенденції розвитку сучасного міжнародного фінансового середовища. *Науковий вісник Міжнародної асоціації науковців. Серія: економіка, управління, безпека, технології*. 2024. № 3(1). DOI: <https://doi.org/10.56197/2786-5827/2024-3-1-4>
2. Гетманець О.П., Коробцова Д.В., Єжелій Ю.О. Глобалізація та міжнародна економіка: складність інтеграції ринків та економічні наслідки на рівні країн (український досвід). *Академічні візії*. 2023. № 20. URL: <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/456>
3. Шлапак А.В. Світовий фінансовий ринок в умовах глобалізації економіки. *Інтелект XXI*. 2017. № 2. С. 53-61.
4. Волченко Н.В. Інвестиційні можливості та ризики у міжнародних економічних відносинах. *Здобутки економіки: перспективи та інновації*. 2023. № 1. DOI: <https://doi.org/10.57125/econp.2023.12.29.04>
5. Розумович Н.Ф., Перцович Т.О. Характеристика сутності та практики здійснення міжнародного фінансового менеджменту. *Наукові інновації та передові технології*. 2023. № 12(26). С. 414-421.
6. World Investment Report 2024. URL: <https://unctad.org/publication/world-investment-report-2024> (дата звернення: 02.02.2025).
7. Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) в Україну. Мінфін. 2024. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/> (дата звернення: 02.02.2025).
8. Global rates of return on inward foreign direct investment from 2010 to 2023. URL: <https://www.statista.com/statistics/964037/global-rates-return-inward-fdi/> (дата звернення: 02.02.2025).
9. Статистика зовнішнього сектору. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external> (дата звернення: 02.02.2025).

REFERENCES:

1. Aleksandrova N., Drab N. (2024). Stan ta tendentsii rozvytku suchasnoho mizhnarodnoho finansovoho seredovyschcha [The state and trends of development of the modern international financial environment]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoi asotsiatsii naukotsiv. Seriya: ekonomika, upravlinnia, bezpeka, tekhnolohii*, no 3(1). DOI: <https://doi.org/10.56197/2786-5827/2024-3-1-4> (in Ukrainian)
2. Hetmanets O.P., Korobtsova D.V., Yezhelyi Yu.O. (2023). Hlobalizatsiia ta mizhnarodna ekonomika: skladnist intehtatsii rynkiv ta ekonomichni naslidky na rivni krain (ukrainskyi dosvid) [Globalization and the international economy: the complexity of market integration and economic consequences at the country level (Ukrainian experience)]. *Akademichni vizii*, no 20. Available at: <https://www.academy-vision.org/index.php/av/article/view/456> (in Ukrainian)
3. Shlapak A.V. (2017). Svitovyi finansovyi rynek v umovakh hlobalizatsii ekonomiky [The world financial market in the context of economic globalization]. *Intelekt XXI*, no 2, pp. 53-61 (in Ukrainian)
4. Volchenko N.V. (2023). Investytsiini mozhlyvosti ta ryzyky u mizhnarodnykh ekonomichnykh vidnosynakh [Investment opportunities and risks in international economic relations]. *Zdobutky ekonomiky: perspektyvy ta innovatsii*, no 1. DOI: <https://doi.org/10.57125/econp.2023.12.29.04> (in Ukrainian)

5. Rozumovych N.F., Pertsovych T.O. (2023). Kharakterystyka sutnosti ta praktyky zdiisnennia mizhnarodnoho finansovoho menedzhmentu [Characterization of the essence and practice of international financial management]. *Naukovi innovatsii ta peredovi tekhnolohii*, no 12(26), pp. 414-421 (in Ukrainian)
6. World Investment Report 2024. Available at: <https://unctad.org/publication/world-investment-report-2024> (in English)
7. Priami inozemni investytsii (PII) v Ukrainu [Foreign direct investment (FDI) in Ukraine]. Minfin. 2024. Available at: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/> (in Ukrainian)
8. Global rates of return on inward foreign direct investment from 2010 to 2023. Available at: <https://www.statista.com/statistics/964037/global-rates-return-inward-fdi/> (in English).
9. Statystyka zovnishnoho sektoru [Statistics of the external sector]. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external> (in Ukrainian)

FINANCIAL MANAGEMENT AS A TOOL FOR ENSURING THE EFFICIENCY OF INTERNATIONAL INVESTMENT PROJECTS IN THE CONTEXT OF GLOBALIZATION PROCESSES OF THE INTERNATIONAL ECONOMY AND FINANCIAL MARKETS

VERBITSKA Inesa¹, KOSTYK Yevhenii²

¹Chortkiv Educational and Research Institute of Entrepreneurship and Business, West Ukrainian National University

²Hryhorii Skovoroda University in Pereiaslav

The article explores the concept of financial management as a key tool for ensuring the efficiency of international investment projects in the context of globalization processes of the international economy and financial markets. It is determined that economic globalization leads to increased integration of national markets and intensification of international capital flows, which creates both new opportunities and additional challenges for investors implementing strategies in an unstable environment. The article discusses the key financial management tools that allow for effective risk management and resource allocation in international investment projects. It has been found that financial management should take into account global flows of foreign direct investment, which are indicators of economic stability and structural changes in world markets. It is established that these flows directly affect the choice of investment projects, their risks, and profitability, and therefore require special attention when developing financial strategies. The study also showed significant fluctuations in the volume of foreign direct investment in the global context for the period 2019-2023. It is established that the COVID-19 pandemic had a negative impact on the volume of foreign direct investment, but subsequently there was a recovery in investment, although the level of 2019 was not reached. Particular attention is paid to the analysis of global indicators of foreign direct investment profitability, which are important for assessing the effectiveness of international investment projects. It is determined that high rates of return in a stable economic situation can change under the influence of geopolitical and economic challenges, such as inflation and fluctuations in financial markets. It has been found that financial management in Ukraine, as a country that is largely dependent on foreign investment, needs to be optimized to reduce the risks of capital outflow and increase investment attractiveness. The mechanisms of risk management and resource allocation adapted to global changes that help to improve the sustainability of national investment projects are considered.

Keywords: financial management, international investment projects, globalization, financial markets, foreign direct investment, capital, risks, investment attractiveness.